

BUITEN

19^E JAARGANG N^O. 33.

ZATERDAG 15 AUGUSTUS 1925.

Foto R. H. Herwig.

BIJ HET HOOG BRUGGETJE IN HET VONDELPARK TE AMSTERDAM.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

MARIANNE HOOGLAND, DOOR MARIE VAN ZEGGELN (7)	BLZ. 386
ONS MOOIE VONDELPARK, DOOR R. H. HERWIG, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 385, 388—390
PHANTASIE (GEDICHT). DOOR G. LIMPER	BLZ. 391
BLOEMEN VAN DEN VOORZOMER (III), DOOR AIER, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 391—392
ONDER DE WARMTE, NAAR HET DEENSCH VAN KNUD POULSEN	BLZ. 392
DE OUDE KERK TE AMSTERDAM, DOOR RO VAN OVEN, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 393—395
INTERMEZZO, DOOR P. E.	BLZ. 394
OP LEVEN EN DOOD, NAAR HET ENGELSC DOOR CHLS. G. D. ROBERTS (15).	395
BUFFELS IN DENVER NATIONAL PARK, ILLUSTRATIE	396

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

De uitgevers verzoeken beleefdlijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

MARIANNE HOOGLAND

door

MARIE VAN ZEGGELN.

7)

DAVID verzette zijn stoel, stond op en pakte Marianne bij de armen. Toen trok hij haar naar zich toe en zeide: „Gaan wij nu samen een mooie wandeling maken door 't bosch?” „Door 't bosch! o, ja! ja! heerlijk, o Davi!”

„Kleed je dan gauw aan.”

Ze maakte zich los en sprong naar de deur, liep de gang in, kwam weer terug, boog haar hoofd om den hoek.

„Zal ik m'n zomerhoed op zetten?”

„Ja zeker, je zomerhoed.”

„En m'n bruine mantel?”

„En je bruine mantel, natuurlijk.”

Ze sloot de deur, maar weer opende ze die. Haar vlechten hoofd verscheen weer.

„En je gele schoenen?” vroeg hij.

„Och nee, mag Teun mee?”

Hij knikte. Teun mocht mee.

„Dol!” ze rende nu de gang door, de trap op van 'r kamertje. Dat was al keurig aan kant, had Geesje gedaan voor ze naar de kerk ging. Ze opende haar kastje, nam er den bruinen strooien hoed uit, met een krans witte margarieten en bruin afhangend lint, en voor den spiegel staande, kleedde ze zich aan. Dat was nog nooit gebeurd, met David naar 't bosch op Zondagmorgen. Ze stopte de veters in haar hooge rijglaarzen en keek nog eens in den spiegel van het toilet, die schuin staande, haar tot de voeten uit weerkaatste.

„Net Jongejuffrouw! Dag Spinnepoppie!” Haar blauwe jurk tippte even onder uit het bruin geruite manteltje, haar zwartgekousde beenen stonden parmantig in de hooge laarsjes. Handschoenen? o gelukkig die zaten in den zak van 'r mantel.

En ze hipte de trap af, de gang door. David float. Hij stond

al met Teun in de vestibule. Langs Chimaira gaande streefde al met Teun over zijn harde manen. „We gaan, en ik zal je vertellen van de reis.”

Het bosch was reeds in lente. Achter de hooge laan langs den hertenkamp, dicht bij het Boschwachtershuis, bloeiden de witte anemonen. Daar stond het bij de beek opeens reeds vol van. Een dikke wit-roze rand omzoomde het donkere water en weerspiegelde er zich in. David en Marianne bleven op de kleine rustige brug staan om er naar te zien. Ze mochten de bloemen niet plukken — het was verboden. Het was ook veel prettiger om er naar te zien, daar frisch in het gras staande, dan ze in de hand te hebben als een verflenst bouquetje. Hoe langer David en Marianne naar de beek zagen, omzoomd met de lentebloemen, hoe mooier zij het vonden, hoe wonderlijker het alles werd, hoe grooter ook alles werd. De kleine beek werd een diepe brede stroom waar ontelbare kleuren in verzonken waren, bruin, donker rood, diep blauw, paars; een schijn van goud gleed over die donkere kleurenwereld, dat was de zon, die heel even dit alles verfijnde, en langs den breedden stroom blankten de hooge heuvels op, de bergen van witte bloemen, de millioenen wit rose vlinders die hun gezichten bogen over het water, over elkaar klimmend op hun lange stelen om toch naar zich zelve te zien in het bronzen geflonker daar beneden. Tot ver, ver heen, langs de wortels der boomstammen, kronkelde zich de donkere beek, blankten de bloemen in donzen gewiek.

Marianne hield David's arm vast en zij boog zich over de leuning der brug. „Hé! hoe mooi.”

En ze dacht aan Floris. Hij zou er zeker weer een verhaal van maken.

„Nu gaan we verder,” zei David, „de Jacobalaan en dan rechtsaf naar het Bezuidenhout.”

„Hè, toch ook even naar de vijvers?”

„Als we terug komen.”

„Waarom, Davi? Waarom wil je naar 't Bezuidenhout?”

„Even een brief brengen.”

„Aan Louise?”

„Geraden”, zei David.

't Was niet moeilijk om te raden, dacht Marianne. Niemand anders woonde op het Bezuidenhout dan Louise Morance. Zij vond het heel prettig naar Louise's huis te gaan, maar nu zou zij toch liever in het bosch gebleven zijn. Waarom had David niet vooruit gezegd dat hij naar Louise wilde? Dan had ze de bruine linten om 'r vlechten gedaan. Nu had ze er blauwe aan. Zou je zien, zou Louise zeggen, dat ze nooit zoo twee kleuren bij elkaar moest dragen, 'n bruine mantel, bruine hoed, natuurlijk ook bruine linten. Hè nee, nu moest ze niet aan kleeren denken, hier in het groote groote bosch!

„Even vliegen, David?” Zij waren nu in de hooge breede Jacobalaan. Die lokte zoo ver! De boomen schenen naar elkaar toe te loopen, tot ze heel aan het eind vlak bij elkaar schenen te komen, een kleine opening latend voor het grijze pad.

„Vliegen?” Ze liet zijn arm los en stormde vooruit. Teun blafte luid, rende toen mee. Nu? kwam David niet? Ze stond hijgend stil en zag om. Daar zat David op een bank, den wandelstok op de kniën, neen maar. „Ouwe meneer!” schreeuwde Marianne. „Stokouwe meneer!”

Nu stormde hij opeens met lange beenen op haar af. Gilend rende ze heen, Teun volgde hijgend. Maar David haalde haar in. Dichter bij, dichter bij kwam hij, nu was hij er! Ze zag zijn schaduw. Ze deed een zisprong in het gras; hier was 't vochtig, haar voet zonk dieper, de andere volgde, de grond zoog haar op, de witte anemonen schitterden om haar heen, het water. . . . .

Twee handen sloegen zich om haar heen.

„Davi! Davi! bijna er in!”

Hij tilde haar op en zette haar in het droge.

„Natte voeten?”

„Nee, nee, jawel 'n beetje — niks hoor!” hijgde ze.

„Maar gauw droog loopen”. Hij stak zijn hand door haar arm en nu ging het op een drafje de laan uit. Teun snuffelde vreugdevol in het gras, spitste de ooren en liep dan weer blaffend mede. In Marianne's hoofd draaide het nog. Bijna in 't water! bijna verdrongen, maar David had 'r gered. Precies als gevallen was, en dat David er haar uit had moeten trekken; zou hij geschrokken zijn? dan had ze met dichte oogen tusschen de anemonen gelegen, 'r gezicht tusschen drieduizend witte bloemen. Zou het lekker ruiken? Ben je! dan zou ze

immers niks ruiken . . . als je dood was, ging alles weg van je. Maar je hoefde niet dood te zijn, ze had alleen maar bewusteloos kunnen zijn. Wat was het verschil tusschen bewusteloos en dood?

„David, weet jij wat eigenlijk dood zijn is?”

„Dood? Ik weet 't niet heelemaal. Niemand weet 't precies.”

„Geen mensch?”

„Neen, geen mensch.”

„Ook geen dominé's, vader?”

„Nee.”

„En de bijbel? Nou, zeg nou de bijbel?”

„In den bijbel staat een heeleboel wat wij niet weten, maar daar moet je mij niet naar vragen, zie je.”

„Nou ja, je zegt natuurlijk dat ik Pa moet vragen, maar daar is de catechisatie voor. Wat denk jij van den bijbel en van den dood?”

„Ik weet 'r maar 'n heel klein beetje van.”

„Maar dat kleine beetje wil ik weten.”

„Ik weet alleen maar dat wat ik dood noem, veel menschen levend noemen en wat ik levend vind, anderen dood noemen.”

Marianne keek naar boven in de blauwe lucht. Ze moest haar oogen even wat dicht knijpen, zoo schitterde het daar. Ze lachte en al haar witte gelijke mooie groote tanden kwamen te zien.

„Je geeft me raadseltjes op!”

„k Zal 't je uitleggen. Dood zijn is als je niet blij bent en ook niet bedroefd, als alles gewoon is, als alles vervelend is, maar je geeft er niet om dat 't vervelend is, begrijp je?”

„De Dinsdag op school, rekenen en Fransche werkwoordjes.”

„Niet heelemaal goed — aan rekenen heb je 't land, als je je ergert ben je niet dood.”

„Aan sommen, echte sommen, heb ik niet zoo 't land, maar uit 't hoofd rekenen dat is naar — dan vliegt m'n bloed heen en weer van angst. Dinsdag, Davi, is 't sommen maken op je lei, weet je.”

„O ja dat vind je saai — nu saai is dood, maar als iets je pakt, als je bijvoorbeeld opstellen over geschiedenis moet maken . . . .”

„Ja! ja, dan ben ik levend!”

„Als ze zomers netjes aangekleed, de heeren met hooge grijze hoeden, de dames met stijve glacéhandschoenen zoodat ze haar vingers niet kunnen bewegen en strikken onder haar kin zoodat ze haar hoofden niet kunnen omdraaien, naar dat huis gaan wat je daar ziet . . . . .”

„De Tent!” lachte Marianne, zij wist het wel, een enkele maal was zij al eens mede geweest om naar de muziek te luisteren. Die dames en heeren waren langs haar gegaan in statigen optocht en zij had eerst werkelijk gemeend dat zij om haar mooie kleeren daar waren.

„Dan zijn ze dood,” ging David voort, „als een pier, maar als ze thuis op 'n regendag, al is tie nog zoo druilig, een boek lezen of een bloem teekenen of met een kind op schoot zitten, dan zijn ze levend en als dat kind ziek is en ze zijn angstig en bedroefd omdat 't misschien sterven zal, dan zijn ze levend, dan leven ze echt —

Als ze zo met alle tevreden zijn met alles, met 'r mooie kleeren, d'r theeservies, d'r schoone zakdoek met eau de cologne er op, als ze zich zoo heel braaf en netjes vinden, dan zijn ze dood, maar als ze tranen storten om zich zelf of anderen, als ze heelemaal niet tevreden zijn, als ze verontwaardigd zijn en leelijke dingen zeggen, dan leven ze.”

„O! nou weet ik waarom . . . . .”

„Wat weet je?”

„Nou weet ik waarom Grootma boos tegen je sprak gisteren, je hebt zeker ook over dood en levend gesproken!”

„Een klein beetje wel,” zei David glimlachend.

„O, en nou begrijp ik ook waarom Vader met je praten wou, gisteren avond.”

„Ja, dat was ook zoo'n beetje over dood en levend zijn.”

„En ben je daarom niet mee naar de kerk gegaan van morgen?”

„Je raadt 't allemaal zoo mooi dat je een prijs van me krijgt, straks.”

„t Hoeft niet, je kunt nu toch geen prijs geven, want de winkels zijn vandaag dicht. Grootma en Pa en Moes denken heel anders dan jij, ze vinden tevreden menschen heel goed. En vinden die heelemaal niet dood, David. Grootma zal er misschien stillemaals om huilen dat jij verontwaardigd wilt zijn en leelijke dingen zeggen wilt.”

„Arme Oma, hè? Willen we haar straks gaan troosten?”

„Ach! dat kan je toch niet als je niet belooft wel eens te-

vrede te willen zijn, en je kunt 't niet beloven, natuurlijk.”

„Nee natuurlijk, hoe weet je dat zoo, juffrouw wijsneus?”

Marianne's gezicht stond ernstig. Ze had een kleur, maar nu ze naar David opzag, lachte het in 'r bruine oogen.

„Je bent net als ik, ik kan nooit beloven zoet te zijn als ik niet heel zeker weet dat ik 't zijn zal — o Davi, weet je wel dat m'n eene been nog klesnat is?”

„We zullen een beetje draven, dan zijn we gauw bij 't huis.”

Ze draafden tot vreugde van Teun een laantje door, een bruggetje over, en stonden nu opeens buiten het bosch op het breeden Bezuidenhout. Het was er stil en ruim; aan de overzijde van den weg lagen wijd uit de groene weilanden, doorsneden van rechte zilveren sloten.

„We moeten nog een klein eindje. Daar ligt het huis!”

David wees met zijn wandelstok naar een blok huizen dat daar alleen als verdwaald tegen den achtergrond van weilandengroen lag. De vijf huizen van het Bezuidenhout. In het laatste woonden de oude heer Morance en zijn dochter.

„Ga maar mee, kleintje,” zeide de oude heer met het lange witte haar, en hij nam Marianne, alsof ze werkelijk een klein kindje was, bij de hand. Zij ging met hem de breede trap op, belegd met rooden looper, waar Marianne nauwelijks haar natte voeten op durfde nederzetten.

„Loop maar gerust, kleintje, 't doet den looper geen pijn. Tante Frederiek zal je gauw een paar keurige droge beenen bezorgen.”

Tante Frederiek, een dikke vriendelijke grijze dame, stond op het bovenportaal. „Als je blijft, tante, deze jonge dame heeft in de boschbeek gewandeld, doe haar gauw een paar droge kousen aan en als zij klaar is, mag ze op het tooneel komen.”

Het tooneel? 't Was waar, moeder had haar verteld dat daaire Morance een echt tooneel aan huis had. Mocht zij daar komen?

„Zeker, zeker, je zult eens wat zien,” vertelde de grijze dame met het jonge gezicht. — „Hou je van comédie?”

„O!” Marianne's oogen glinsterden, „ik heb thuis een tooneel in 't klein, een poppentoneel, weet u.”

„En de stukken maak je zeker zelf?”

Marianne knikte. Ze keek onderzoekend Tante Frederiek aan die voor haar gehurkt op den grond haar voeten in zachte handdoeken afdroogde. „Ja! hoe weet u dat?”

„Nou, dat dacht ik wel, je zult wel wat op je vader lijken en 't schrijversbloed in je aderen hebben.”

Marianne voelde een kleur naar 'r wangen gaan. Ze had er nooit aan gedacht dat poppencomedies verzinnen eigenlijk 't zelfde was als schrijven. Het was wel niet echt schrijven, maar verzinnen was toch het begin van alles. „Het schrijversbloed in je aderen hebben!” Wat klonk dat! Het was opeens prettig en toch om verlegen te worden. Nu wilde ze liever maar niets meer over de poppencomédie vertellen, als het 't zelfde was, ja 't was het zelfde, dat voelde ze nu, als dat groote in de toekomst wanneer ze eens groot zou zijn, en . . . dan in de toekomst erom te praten.

Maar Tante Frederiek moest er alles van weten. Terwijl ze uit een groot mahoniehout cabinet een paar grijze kousen haalde, ze ontrolde, bekeek of ze 't kind wel zouden passen, vroeg ze:

„En hoe heeten je tooneelstukken wel, of hebben ze geen naam?”

„O, ja wel . . . . . mevrouw . . . . . e”

„Zeg maar Tante Frederiek, probeer deze kousen eens . . . nu, ik ben benieuwd naar je tooneeltitels!”

„De onbekende oom, De oude vriend uit Indië, Uit logeeren bij Grootvader, De arme houthakker, Riket met de kuif, De nieuwe dokter op het dorp.”

„Wel! wel!” Tante Frederiek stond met de armen over elkaar geslagen en lachte Marianne toe. „Dat zijn dus allemaal mannenrollen, hoe komt dat zoo, heb je geen dames bij den troep?”

„Juist wel, er zijn wel tien dames, maar er is maar een meeneer, daarom moet ik altijd stukken maken waar maar één heerenrol in voorkomt!”

„A ça! maar dan moet je er gauw nog een paar heeren bij hebben, zou ik zoo zeggen . . . . .”

„O nee! 't poppentoneel staat in de kast in de gang. Ik doe 't eigenlijk niet meer. Als ik uit school kom, is er haast geen tijd meer voor en als Tom 't merkt, plaagt ie me er mee.”

„Tom?”

(Wordt vervolgd).

Foto R. H. Herwig.

DE VIJVER BIJ DE VONDELKERK.

ONS MOOIE VONDELPARK.

WEER is het zomer en weer heeft het Vondelpark — nu reeds voor de 60ste maal — zijn poorten wijd opengezet voor de talrijke stadgenooten, die er komen genieten van de mooie dagen. Ongetwijfeld is het bezoek in den zomer het grootst. In dat seizoen voelt de stedeling den meesten aandrang om „buiten” te zijn, en in ons mooie park is hij in zekeren zin buiten. Wel omringen de huizenmassa's angstwekkend het langgerekte Park, als wilden ze het in een innige omhelzing vermorzelen, wel is het er op zomersche dagen druk van wandelaars en fietsers vooral — toch blijft voor menigeen het Vondelpark een eldorado, als hij blij het warme bovenhuis ontvlucht en verfrissing zoekt in de schaduw van 't koele loover. ☼ Mooi is het Park zeker in den zomer! „Het is er nu overal vol geur en kleur, vol twijg en blad. Van een overdadigen overgang was het, om uit de schuchtere lente te komen tot den vollen zomer.” In 't begin is het de linde, die er hoogtij viert. Dan tooien kamperfoelie en vlier zich in feestdos, ook sneeuwbal en Geldersche roos zijn nu op zijn mooist. ☼ Voor ons gaat er niets boven het park in den herfst. Komt het door dat de stervende natuur een waas van weemoed spreidt over boom en struik? De tijd, voorafgaande aan het stervensuur is zoo rijk aan warme kleuren en warme tinten. Maak dan een wandeling rond de mooie vijvers, die de herfsttinten zoo prachtig in het heldere water weerspiegelen onder de eenig mooie herfstluchten.... Alleen de goudesch in zijn feestpronk is een gang naar het Vondelpark waard. ☼ Dan de winter. Eenzaam en verlaten ligt het Park in zijn troosteloze kaalheid. De talrijke wandelaars van den zomer laten het nu links liggen. Alleen als de grijze wintervorst het oppervlak der vijvers in spiegelgladde vloeren heeft veranderd, komt er weer leven. En toch — hoe innig mooi kan ook het park in zijn wintertooi zijn, als kristallijnen rijp in zonneschittering tak en twijg bedekt als met milliarden fonkelende edel-

gesteenten, als de sneeuw een sprookjesachtig schoon schenkt aan struik en heester! ☼ En na den winterslaap het ontwaken! Honderden vogels begroeten het nieuwe leven van bloem en plant met jubeltonen en schallen luide als eerst de crocussen, daarna verschillende bloeiende heesters waaronder de ribes, in 't vurigst rood tot het teerste rose, de weelde van de lente verkondigen. Voorwaar — het Park is mooi in alle vier seizoenen! ☼ De Amsterdammer mag trotsch zijn op zijn mooie Vondelpark en zeker kan hij het bezit daarvan niet genoeg waardeeren. Of dat wel altijd voldoende geschiedt? We willen hier nu geen lans breken voor financiële steun aan het wakkere Parkbestuur, dat dikwijls met geldzorgen heeft te kampen, we willen van deze plaats een ernstig woord richten, vooral tot de ouders, om het park in de hoede van allen aan te bevelen. Meer nog dan parkwachters en stadspolitie te samen kunnen ouders en opvoeders meewerken om ons mooie park voor vandalisme te behoeden. Hoe dikwijls nog ziet men kinderen — zelfs onder de oogen van begeleidende moeders — het frissche gras der gazons vertrappen, hoe weinig worden de randen ontzien, om van ergere dingen maar niet te spreken. 't Is helaas nog altijd een leelijke eigenschap van sommige Amsterdammers, de bezittingen der gemeenschap niet genoeg te ontzien. Vele kleine plaatsen geven — wat dat betreft — den hoofdstedelingen een beschaamd voorbeeld. Laten ouders en opvoeders het kind haar voortbrengselen. Gelukkig is in dat opzicht al veel behandelen, zoo tam zijn ze, zijn daarvoor een duidelijk bewijs! ☼ De oprichting van het Vondelpark in de zestiger jaren getuigt van opofferende moed en liefde voor den medemensch. In de Staatscourant van 14 April 1864 vindt men de oprichting vermeld van de „Vereeniging tot aanleg van een rij- en wandelpark”. Den 12 Januari van datzelfde jaar had het voorloopig

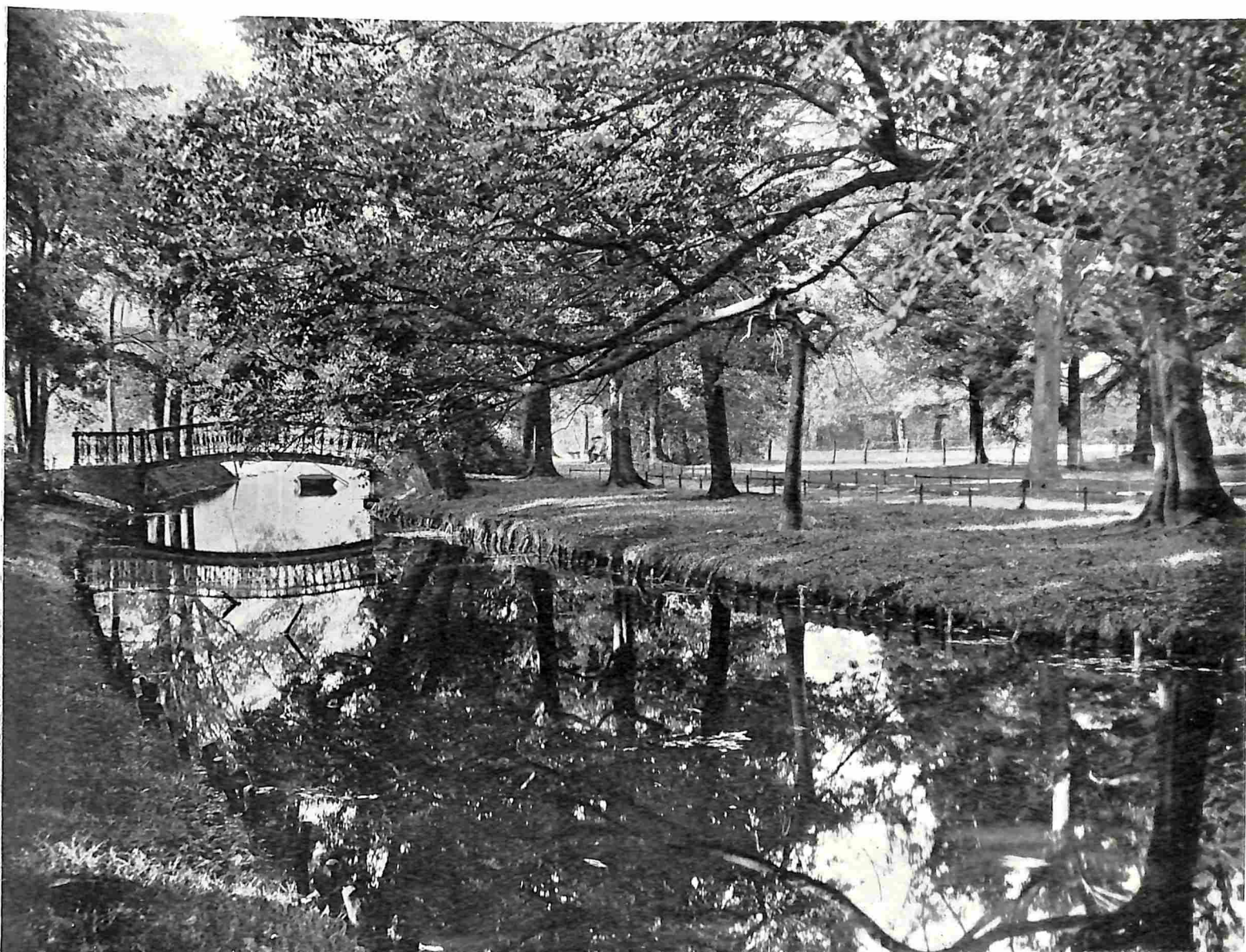

Foto R. H. Herwig.

HERFSTDAG IN HET VONDELPARK.

bestuur een oproep tot de Amsterdamsche burgerij gericht. In de betreffende circulaire, waaronder vier en twintig klinkende namen van bekende Amsterdammers prijken en waarvan een vier duizend stuks over onze goede stad verspreid werden, werd meteen de plaats genoemd, waar het toekomstige park zou moeten liggen. Het moest gesticht worden in de onmiddellijke nabijheid van het „Leidsche Bosch,” zooals men toen nog de aanplanting buiten de Leidsche Poort kon noemen. Een bedrag van / 80.000 tot / 100.000 achtte de commissie noodig voor den aankoop en aanleg van een tiental H. A. grond. ☒ De oproep had succes! Binnen korten tijd was een bedrag van / 82.000 bijeen, juist voldoende naar het oordeel van de commissie, waar de begroting een eindbedrag van / 89.000 aanwees. Het nog ontbrekende werd op royale wijze gedekt en met den parkaanleg kon een aanvang worden gemaakt. Bij dien aanleg werd rekening gehouden met de mogelijkheid en wenschelijkheid om het plantsoen later tot den Amstelveenschen weg door te trekken. Was den 7 Mei 1864 het contract met de Haarlemsche tuinarchitecten J. D. en L. P. Zocher ondertekend, reeds in den vroegen zomer van 1865 kon het Park geopend worden. Het publiek was over het verkregen resultaat — al was dit nog gering in vergelijking van den tegewoordigen omvang — opgetogen. „Amsterdam,” zoo riep het Algemeen Handelsblad uit, „heeft thans zijn Bois-de-Boulogne!” En in de openingsbeschrijving in dat blad (15 Juni 1865) lezen we verder: „Treedt men het hek binnen, dan vermoedt men de vele schoonheden niet, die het Park, is men een eindweegs verder gekomen, in overvloed aanbiedt. Wij hebben slechts lof voor de uitstekende wijze, waarop de heer Zocher bewezen heeft, in staat te zijn aan het vertrouwen te beantwoorden, dat de Commissie van het Park in hem stelde, toen zij hem den aanleg daarvan opdroeg. Op de geschiktste wijze is van alles partij getrokken; fraaie wegen voor rijtuigen en ruiters, breede voetpaden voor de wandelaars kronkelen zich door het Park, dat zich achter het einde van het Zandpad en het Schapenburgerpad, welke beiden den ingang begrenzen, en tot ongeveer de helft naar den Amstelveenschen

weg uitstrekt. Een helder water deelt het terrein in twee ongelijke helften, welke door perken, tuinbanken, vijvers en eilandjes, fraai houtgewas, onderscheidene boomsoorten, bloemen, enz., een steeds afwisselend gezicht opleveren.” Dat was het Park in zijn geboortestaat. De schrijver van bedoeld verslag getuigt dan ook: „Vooral in de toekomst, wanneer het houtgewas zich ontwikkeld zal hebben en een aangename schaduw zal verspreiden, zal het Park een heerlijk uitspanningsoord zijn.” Aan het einde van zijn verslag spreekt hij de verwachting uit, „dat de Commissie, door krachtige bijdragen daartoe in staat gesteld, haar plannen zou mogen uitvoeren, door het Park op dezelfde schoone wijze te verlengen tot den Amstelveenschen weg.” ☒ In die verwachting zou hij niet teleurgesteld worden. Reeds een half jaar na de opening verspreidde het Bestuur een tweede circulaire, waarin rekening en verantwoording afgelegd werd van de ontvangen gelden, maar waarin tevens een nieuw beroep op de burgerij gedaan werd, om een bedrag van / 120.000 te geven, teneinde haar plannen geheel in uitvoering te brengen. Die tweede oproep had niet het succes van den eersten. Toch kon een terrein van 6 H.A. bij het bestaande Park gevoegd worden, dat zich nu uitstreckte tot den voormaligen Kruitwetering. Met deze vergrooting wisselde het Park van naam. Sprak men oorspronkelijk van een „Rij- en Wandelpark,” van het „Park nabij het Leidsche Bosch,” of „Het nieuwe Park,” bij de onthulling van Vondels standbeeld op 18 October 1867 kreeg het den naam „Vondels-Park,” door de spraakmakende gemeente veranderd in Vondelpark, zooals ook op het monumentale hek aan de Stadhouderskade, dat later het eenvoudige toegangshek verving, in gouden letters werd geschilderd. ☒ Het Park strekte zich nu uit tot even voorbij de boerderij. Tusschen zijn zuidelijke grens en den Amstelveenschen weg, de gedachte grens van het Park, lag dus nog een aardig stukje weiland, een terrein ongeveer van dezelfde grootte als het toen bestaande Park. Voor den aanleg van deze 16 H.A. zouden / 130.000 noodig zijn volgens de berekening van het Bestuur. Om dat bedrag bij elkaar te

Foto R. H. Herwig.

HET VONDELPARK DE GOUDESCH PRIJKT IN FEESTTOOI.

krijgen werd wederom een beroep gedaan op de offervaardigheid van de Amsterdamsche burgerij. 't Resultaat was een halve ton. Met dit bedrag durfde het Bestuur echter niet in zee te gaan. In dien tijd kreeg het de beschikking over een stuk weiland ten oosten van het Park gelegen. Men besloot een gedeelte daarvan tot bouwgrond te bestemmen en daarop een straat te stichten. 't Gevolg was het ontstaan van de tegenwoordige P. C. Hoofstraat. Deze bouwspeculatie bracht zooveel winst, dat de rest van het verkregen terrein, groot 7 H.A., kon worden aangelegd. Zoo ontstond het gedeelte langs de Van Eeghenstraat. De naam dezer straat houdt de herinnering aan den voornaamsten werker bij de oprichting en uitbreiding van het Park, in eere. Aan C. P. van Eeghen heeft het Park veel, zeer veel te danken. Hij heeft de voltooiing van zijn grootsche plannen nog mogen beleven. In 1874 kon eindelijk worden overgegaan tot aanleg van het laatste gedeelte. Er waren nog f 182.000 over van de zoo goed geslaagde bouw-speculatie. Door een ijverige kranten-campagne, het geven van tooneelvoorstellingen en concerten, slaagde men er ten slotte in de ontbrekende ton bij elkaar te brengen. Op 7 Juni 1877 werd het hek aan den Amstelveenschen weg voor het publiek geopend. De geheele aanleg besloeg nu een oppervlakte van bijna 50 H.A. Daarvoor was een bedrag van 5 à 600.000 gulden noodig geweest. De burgerij van Amsterdam had van dit totaal ongeveer 2 ton bijeengebracht. ☒ Zoo was dan de parkaanleg in zijn vollen omvang voltooid. Meen echter niet, dat daarmee tevens een einde aan de zorgen van het Bestuur was gekomen! Alleen voor onderhoud vroeg het Park toen jaarlijks reeds een bedrag van f 25.000. En dan — er bleef nog zooveel te wenschen! „Daar was allereerst het Paviljoen,” zegt de onderhoudende auteur van de rijk geïllustreerde feest-uitgave, die bij het 50-jarig bestaan van het Vondelpark het licht zag en waaraan wij vele gegevens mochten ontleenen 1), „dat naar verbetering verlangde. Reeds kort na de opening van het Park was het bestuur, dank zij een renteloos voorschot, in de gelegenheid gesteld, een houten paviljoen te bouwen, als rust-

1) Ons Gouden Vondelpark, door Jan Feith.

plaats voor de wandelaars. Doch de eisch des tijds wilde iets anders, dan dit antieke gebouw. Daar zou een groot steenen gebouw moeten komen te staan. En inderdaad, het verrees er — gelijk al de wenschen van het bestuur tot dusver in vervulling waren gegaan! Het was weer een handige speculatie met een deel van zijn bouwterreinen, die het bestuur in staat stelde, de benodigde kosten te dekken. De bouwterreinen langs de Vondelstraat werden daartoe te gelde gemaakt; en nadat eerst de bouw van de Boerderij daarvan bekostigd was, bleef er genoeg over, om de 180.000 gulden te betalen, noodig voor den bouw van het Paviljoen, zooals wij het nu kennen; een statig gebouw in aantrekkelijken stijl, meer dan driehonderd vierkante meter groot, met een terras-oppervlakte van nog eens drie honderd vierkante meter.” ☒ Ook werd het benodigde kapitaal gevonden om het oude hek aan de Stadhouderskade te vervangen door het monumentale hek van thans. Het Bestuur bleef aan het verbeteren, en telkens wist het daarvoor de benodigde gelden te vinden. Voorzeker een zware taak, waar de inkomsten geheel afhangen van de jaarlijksche contributies, door de donateurs opgebracht. Vloeien de baten ruimer, dan staat het wakkere Bestuur steeds klaar de noodige verbeteringen aan te brengen. ☒ Vooral ook in de laatste jaren heeft het Bestuur dikwijls met geldzorgen te kampen gehad. De laatste pogingen om den financieëlen toestand te verbeteren, liggen nog versch in 't geheugen, en de resultaten van dien verbeterden toestand kunnen we nog alle dagen met eigen oogen aanschouwen. Noemen we alleen maar het verbeteren der wegen, het bouwen van een voederplaats voor de eenden en het aanbrengen van nesten voor deze aardige dieren, die mag het Vondelpark zich in de gunst van het Amsterdamsche publiek verheugen. Dat bleek wel heel duidelijk uit de enquête, door het Handelsblad ter gelegenheid van het gouden feest ingesteld. Als om strijd roemden opvoeders en volksvrienden, autoriteiten, vooraanstaande mannen uit kringen van handel en wetenschap, vertegenwoordigers uit de tooneel- en schilderswereld, musici en anderen de waarde van een

park als dit voor Amsterdam. Allen getuigen met groote erkentelijkheid van hoeveel belang het Vondelpark voor onze goede stad is geworden. Mogen velen der burgers zich daarom geroepen voelen hun groote liefde voor het Park om te zetten in een jaarlijksche bijdrage! R. H. HERWIG.

PHANTASIE.

O, kon ik als een ster door donk're luchten zweven,
O, kon ik tint'len aan den hemel, zacht,
Wat zou het heerlijk zijn, te worden opgeheven
Naar sterren....sterren....naar die stille pracht....

Mij zou geen smarte zijn, 'k zou immer blijde beven.
Hoe zou ik flonkren in den donk'ren nacht.
Hoe zou 'k gelukkig zijn, mijn licht te mogen geven
Aan 't moede menschedom, dat naar schoonheid smacht....

O, was ik als een ster, zoo zonder mijn gedachten,
Gedreven langs de lucht door onbegrepen machten,
Hoe zou ik gloeien met mijn gouden gloed....

Dan gleden naar de aard mijn sidderende stralen
En zouden fluister-zacht mijn groot geluk verhalen
En stil haar troosten, met een teed'ren groot....

G. LIMPER.

Bloemen van den voorzomer.

III

DE kweekkunst van den mensch is wel in staat den vorm en grootte van blaren en bloemen te wijzigen en het valt niet te ontkennen, dat vele gecultiveerde gewassen het wilde groeisel in schoonheid overtreffen, maar toch zal een ieder, die onbevooroordeeld de veldbloemen van nabij bekijkt, wel getroffen moeten worden door de fijnheid van hun vorm en kleur. Behoefte de Eereprijs onder te doen voor eenige gekweekte plant van zijn grootte? Niemand zal dit willen beweren, die het mooie kruid in de Junizon heeft zien groeien tusschen de buigende blaren van het gras, niet alleenstaand of ten getale van enkele exemplaren, maar bij duizenden en nog eens duizenden, den bodem beplekkend met een diepe blauwe kleur. Veronica chamaedrys heet de Eereprijs, in Duitschland Männertreu, want de blauwe bloemkroon valt o zoo gemakkelijk af! Hij is moeilijk te kicken, onze vriend, want bij het minste zuchtje van den wind wuiven de slanke stengels heen en weer. De bloemen van Veronica bezitten slechts twee meeldraden. Hoe ze bestoven worden? In den zomer wemelt het buiten van de zweefvliegen, meestal kleine gele insecten, die ware meesters in de vliegkunst zijn, ja zelfs doodstil op één plaats in de lucht blijven „staan”, waarbij hun vleugeltjes zich zoo snel bewegen, dat ze haast onzichtbaar worden. Met een plotseligen ruk kunnen zich de diertjes verplaatsen, dit spelletje herhalend zoo lang de zon wil schijnen. Deze zweefvliegen zijn het, die voor de bestuiving van Veronica zorg dragen, door zich aan de beide meeldraden vast te klemmen, waardoor de helmknopjes met het stuifmeel het gele achterlijf aanraken, dat dan bij het volgend bezoek aan een andere bloem de pollenbolletjes aan den stamper afveegt. Veronica is familie van leeuwenbek en vingerhoedskruid, van ratelaar en oogentroost, planten die voor den leek al heel weinig op elkaar gelijken, maar toch alle tot de Scrophulariaceeën of Leeuwenbekachtigen worden gerekend. Er blijven ditmaal nog twee wilde bloemen ter bespreking over, de Veeldoorndistel, Carduus acanthoides en de Pyreneesche ooievaarsbek, Geranium pyrenaicum. Geen van tweeën zijn ze algemeen, de laatste is zelfs vrij zeldzaam. De ooievaarsbekken zijn planten, die hun naam ontleend hebben aan den typischen vorm hunner vruchten. Het vruchtbeginsel is verdeeld in vijf deelen, die zich groepeeren rondom den verlengden bloemsteel en elk bestaan uit een bolletje, waarin één zaadje is opgesloten, en een zoogenaamde naald. De vijf naalden vormen te zamen met den verlengden bloemsteel den stijl en hun toppen zijn

Foto Afer.

GERANIUM PYRENAICUM, PYRENEESCHE OOIEVAARSBEK.

de vijf stempels, die wij in elke Geraniumbloem kunnen vinden. Wanneer nu zoo'n vruchtbeginsel uitgroeit tot vrucht, dan maken de vijf deelen, die we kluisjes, noemen, zich los van den middenzuil, de naalden krommen zich door een vrij sterke spanning, die er in heerscht, met groote snelheid en slingeren de zaden weg. Geranium pyrenaicum wordt meestal langs spoorlijnen gevonden en, zooals dat wel meer het geval is, met zeldzame planten, plaatselijk in zeer groote hoeveelheden. De bloemen zijn vrij groot, moeten het wel afleggen tegen de reuzen onder onze wilde Geraniumsoorten, de stinkende ooievaarsbek en de beemd-ooievaarsbek, maar vallen op door hun prachtige blauwviolette kleur. De Latijnsche naam der ooievaarsbekken doet ons natuurlijk oogenblikkelijk denken aan de gewone tuingeraniums en deze zijn dan ook wel degelijk als familieleden te beschouwen. Ze dragen hun naam evenwel ten onrechte, want eigenlijk heeten ze Pelargoniums. Deze ooievaarsbekken uit het zonnig Kaapland zullen hun foutieve naam waarschijnlijk nooit meer kwijt raken. Er zijn voorbeelden genoeg van, dat zulke leekennamen zeer hardnekkig steeds maar worden gebruikt, ook tegen beter weten in; denken we maar eens aan de Acacia, die een Robinia is, de „ruikende” Mimosa die een Acacia is, de honderdjarige Aloë, die geen Aloë is en ook niet honderdjarig, enz. enz. En toch, wat doet het er feitelijk toe? We weten wat er mee bedoeld wordt en dat is voor de praktijk voldoende. Vlak bij de Pyreneesche ooievaarsbek, vonden we de statige Carduus acanthoides, een plant, waarvan de „wildheid” niet onverdacht is! Hij verdient zijn naam met eere, want van onderen tot boven is hij met grootere en kleinere stekels bedekt, die hem zoo goed als ongenaakbaar maken. De groep, die wij vonden, groeide tegen de helling van een aardhoop en de talrijke stekelige stengels rezen

Foto Afer.

CARDUUS ACANTHOIDES, VEELDOORNDISTEL.

omhoog als de versterkte torens van een onneembare vesting. De planten hebben lichtpurperen bloemen die vrij groote hoofdjes vormen en frisch-groene, aan de onderzijde kort behaarde bladeren. Het is een prachtplant voor een vaas, de veeldoorn, en zonder twijfel zouden vele exemplaren hun leven in de huizen der menschen eindigen, als de natuur hun geen venijnige stekels als passieve wapens had geschonken.

(Wordt vervolgd).

AFER.

ONDER DE WARMTE.

UIT Denemarken krijg ik brieven met klachten over het afschuwelijke Deensche klimaat. Nu eens is het weer te koud, dan is er te veel wind en dan weer is het te vochtig. Het weer wordt hoonend „lief” genoemd of ronduit ellendig, en men benijdt mij mijn blauwen hemel, mijn zon en mijn altijd groene bosschen. ☼ Mijn vrienden laten in hun brieven papegaaien los in mijn bosschen en voegen er vol verrukking bij: „papegaaien in alle kleuren”, en zij tooveren met meer of minder fantasie weelderige tuinen voor oogen met zacht suizende palmen, zwaar beladen met druiven, met gouden sinaasappelen en fijn blozende perziken en eindigen met een „Mijn hemel — wat moet jij het daarginds toch goed hebben.” ☼ O ja, maar het houdt toch niet over. In dezen tijd van het jaar — Januari — den warmsten en droogsten tijd, verloopt een Zondag hier in het Zuid-oosten van Australië op deze wijze: men wordt 's morgens vroeg wakker of liever men staat 's morgens vroeg op, want *geslapen* heeft men eigenlijk niet in de heete kamer vol vliegen en muskieten. Men suizebolt naar het stortbad. Het water uit de door de zon geblakerde plaatijzeren bakken is zoo warm als scheerwater, maar men laat het over zich heen loopen, dankbaar als voor alles wat niet bepaald brandend of schroeiend heet is. ☼ Daarna waggelt men naar buiten naar den tuin, waar de druiven, de vijgen en de perziken nog eetbaar zijn en in ieder geval eenige verfrissching *schijnen* te geven. Maar beter is het tegen een watermeloen te schoppen, die langer dan de andere vruchten de koelte van den nacht bewaart en door den schop hevig bloedend open springt en donkere, zwarte, als het ware verbrande pitten laat zien, en een overvloed van sap geeft. ☼ Maar nauwelijks een uur later zijn alle vruchten in den tuin warm van de zon en ongenietbaar. Intusschen stijgt de thermometer elk kwartier. De lucht is al één groote, dampige, pijnigende brandstapel. 80° Fahrenheit, 27° Celsius in de schaduw, is nog niets, maar 90°—100° is verschrikkelijk. Verleden jaar was het het record van de ellende, 120° Fahrenheit, c. 49° Celsius in de schaduw. ☼ Tegen kou kan men zich beveiligen, maar tegenover warmte is men weerloos. Men zoekt schaduw op zijn kamer, giet zijn waschkan uit op den vloer en trekt zijn kleeren uit. Maar wat helpt het? Ofschoon men voor beeld speelt, d.w.z. geheel ontkleed en volkomen stil ligt, transpireert men ongelooflijk, zoo ongeveer als een pianokruier in actie. ☼ Tegen het middaguur begint men zich af te vragen, hoe dit toch eindigen zal. Reeds nu ontwikkelt men een temperatuur, hoog genoeg om zelfs de grootste struisvogeleieren uit te broeden. De zang der cicaden stijgt tot een waar gekrijsch en de kakatoes schreeuwen heidensch in de maïsvelden. ☼ Plotseling hoort men een matte, wanhopige

stem uit de kamer naast zich: „zoo, nu is er brand in de bergen.” Men kijkt naar buiten, ja waarlijk, de droge bergbosschen branden. Als groote, blauwe automobielsluiers wuift de rook uit de ravijnen en over het dal. Dat beteekent meer hitte, meer drukkende warmte en last van den rook en hoesten bovendien. ☼ Tegen drie uur lijdt men nog meer en men vraagt zich in wanhoop af, waarom men niet ook zijn vleesch kan afleggen en licht en luchtig alleen in zijn skelet kan blijven zitten met wat koelte tusschen de ribben. ☼ Ziet men toevallig zijn gezicht in den spiegel, dan grijpt iemand de weemoed aan. Wat is men veranderd! Men is bleek en geel van de warmte, weggesmolten. Zelfs de oogen, die vroeger zoo heldere sterren, zijn met een floers overtrokken, staan mat en zijn door elkaar geloopt als mislukte spiegel-eieren. ☼ Men grijpt, ofschoon men weet dat het onbeheerscht en onverstandig is, naar een door ijs afgekoeld glas spuitwater en verzwelgt het in snelle teugen, zooals er in de romans pleegt te staan. Ach, welk een kort en pijnlijk genot is het, als het koolzuurwater in de heete keel prikt en prikkelt en als het als een koude slang naar beneden

kronkelt. ☼ Men valt mat achterover, slechts voor een paar seconden verkwikt. Dat ééne oogenblik van kou brengt de gedachten er toe zich bezig te houden met allerlei koude en koude dingen, die men in zijn leven heeft leeren kennen. Men legt in gedachten zijn heete voorhoofd tegen de ijsbloemen op een Deensch raam en grijpt met zijn warme klamme handen zooals och zoo dikwijls vroeger in zijn eerste studentenjaren, om berijpte ribbelige lantaarnpalen. Men droomt, dat men in dun flanel op een stoep zit, men rilt in een nat badpak aan het Deensche strand, men bijt in koude appels en geeft kouden menschen de hand. ☼ Van dit alles wordt men veel en veel warmer. Verbittert hierover, neemt men den hopeloozen strijd met de vliegen weer op en ook dat doet de temperatuur stijgen. Men weet ten slotte in het geheel geen raad meer en komt in een versuften toestand, in een soort dommeling, die onderbroken wordt door een laat middagmaal, waarvan men niet in staat is te eten. De bleeke, wankelende gedaanten, die in de eetzaal van het hotel in hun eten

Foto Afer.

BLOEMEN VAN DEN VOORZOMER
VERONIGA CHAMAEDRYS, GEWONE EEREPRIJS.

zitten te prikken, doen denken aan de allerakeligste invalide groepen op de schilderijen van Ejnar Nielsen. ☼ Langzamerhand begint de zon, de groote kwelduivel, onder te gaan. De duisternis valt snel in en de maan stijgt boven de bergen uit als een bloedige, roode meloenschijf. Het wordt iets frischer en men kan zich naar buiten wagen voor een kleine avondwandeling langs de rivier. Het water slaat tegen de steenen en dat geluid alleen werkt al verkwikkend. ☼ Terwijl wij een beetje bijkomen en weer wat beginnen te leven, gaan de dieren ter ruste. De lachvogels, de papegaaien en kakatoes bewegen zich nu en dan nog wat, half in slaap, op de takken van de hoge rubberboomen. Een zwak windje waait er, en dat wakkert de bosch- asch bedekken de ravijnen, het lijkt, alsof er daar ver weg in de hoogte geillumineerde steden liggen. ☼ Het is een prachtig gezicht, jawel maar de nacht is toch nog altijd warm en als men weet, dat men den volgende morgen op en aan het werk moet, dan vergeet men de illuminatie, den geur van de eucalyptusboomen, de maan, den melkweg, en alle sterren. Stel u voor, dat men onder zulk een zon-vuur moet werken! ☼ Neen, een Deen laat in zulk een drukkend-warmen nacht

onwillekeurig zijn gedachten naar zijn oude land gaan en naar hen, die over het klimaat daar klagen. Hij vindt de klachten zoo volkomen ongegrond en ondankbaar, en zucht in zijn binnenste: „als jullie eens wisten, hoe goed je het hebt in dat wat jullie noemen het *ellendige Deensche klimaat*.”
Naar het Deensch van KNUD POULSEN.

De Oude Kerk te Amsterdam.

TWAS 'n stralende Junidag, zoo'n dag, die je in de bosschen het leven dubbel doet genieten, die je gelukkig maakt, als een koele bries je over het ge-
 laat strijkt.

Maar 'n dag, die de stad, de groote stad, tot een hel maakt, waar de grond onder de voeten schijnt te branden, waar de warmte geen uitweg weet, waar de nieuwe wijken één afgrijselijke steenwoestijn schijnen te zijn en waar de grachten iedere gedachte aan geurige wierook tot een Tantaluskwelling maken. En wonderlijk wordt 't iemand te moede, als we midden in die stad, in 't hartje van de oude stad, waar we zouden verwachten niets anders dan de ellende van dien stralenden Junidag te zullen ondergaan, onontkoombaar en venijnig wreed, als we daar plotseling ons verplaatst wanen in een oud, stil pionierstadje, zoo'n stadjeschapen om zoetjes en tevreden in te dommelen in de zwoele zomerwarmte. Immers de zon steekt er niet, de huizen, de pleintjes, de boomen, alles beschermt elkaar en de mensch voelt zich veilig in deze hoede. En dat op het Oudekerksplein, des avonds roezig en rommelig van het grootstedelijk nachtleven, dat daar zijn slachtoffers zoekt en vindt, onder passagierende zeelui vooral. 't Is alsof de Oude- of Sint Nicolaaskerk, de oudste nog bestaande kerk, hier een oase heeft geschapen in de gloeiende steenwoestijn der groote stad. Zoo koel-groen is er de sfeer rondom, een sfeer, die we binnen in de kerk weervinden, waar de hoge gewelven het zalig vertrouwen der geloovigen suggereeren, waar alles blank en helder en ongerept is en we het vertrouwen in onszelf, in de menschheid, weervinden. Veel werkt daartoe mee, dat de kosteres ons aan ons lot overlaat, als we ons entreebewijs uit haar handen hebben ontvangen. Ongestoord kunnen we onszelf inleven in het oude, oude leven der kerk zelve; we worden niet afgeleid door zinneloos gedreun, de goedbedoelde maar niettemin verfoeilijke uiting van gidsenvoorkomendheid. Enkele aanteekeningen maken het rondgaan door de kerk lichter en als we huiswaarts keeren, is 't, alsof de Oudezijds

kerk ons iets van haar eeuwenoude rust en bezonnenheid heeft meegegeven. Niet, dat nooit in al de eeuwen van haar bestaan (ze werd al gebouwd in den aanvang der 14e eeuw), de rust in deze kerk werd gestoord. Het feit alleen al, dat ze de hervorming heeft meegemaakt, de Hervorming, die ook in Amsterdam den beeldenstorm bracht, zou een dergelijke veronderstelling absurd verklaren. Opmerkelijk is 't in ieder geval, hoe deze Protestantsche kerk, ofschoon, behalve de glazen, nagenoeg alles, wat aan den Roomsch-Katholieken eeredienst herinnert, eruit is verwijderd, eerst met ruw geweld, toen de beeldstormers in 1578 alles vernielden wat onder hun bereik kwam, later met weloverwogen bezonnenheid,

dat deze kerk toch haar katholiek karakter nog steeds handhaaft. Kapellen en altaren zijn verdwenen, geen enkel beeld, geen enkel schilderij bleef bewaard en toch... de kleur, die heel de kerk doordringt, is katholiek-mystisch. 't Was dan ook in de jaren, dat van Hervorming nog geen sprake was, zeker niet in Amsterdam, al kwamen reeds hier en daar kettersche secten, kettersche geesten te voorschijn, dat de Amsterdammers, wier stad zich steeds uitbreidde, besloten een nieuwe hoofdkerk te bouwen. De S. Olofskapel was te klein geworden voor de groeiende, goed-katholieke bevolking van het voormalige visschersdorp en waarschijnlijk is 't Gijsbrecht IV geweest, de laatste Heer van Amstel, die het geld voor den bouw verschafte. En 15 of 16 September 1306 werd de kerk, die gebouwd was op een voormalig kerkhof, door Guy van Avesnes, bisschop van Utrecht ingewijd, op den dag voor S. Lambertusdag, 17 September 1306, die in 1306 op Zaterdag viel. Den Zondag na S. Lambertus werd te Amsterdam eeuwen achtereen de kermis d.i. kerkmisping ingeluid: dat de wijding reeds den 16en heeft plaats gehad, kwam waarschijnlijk

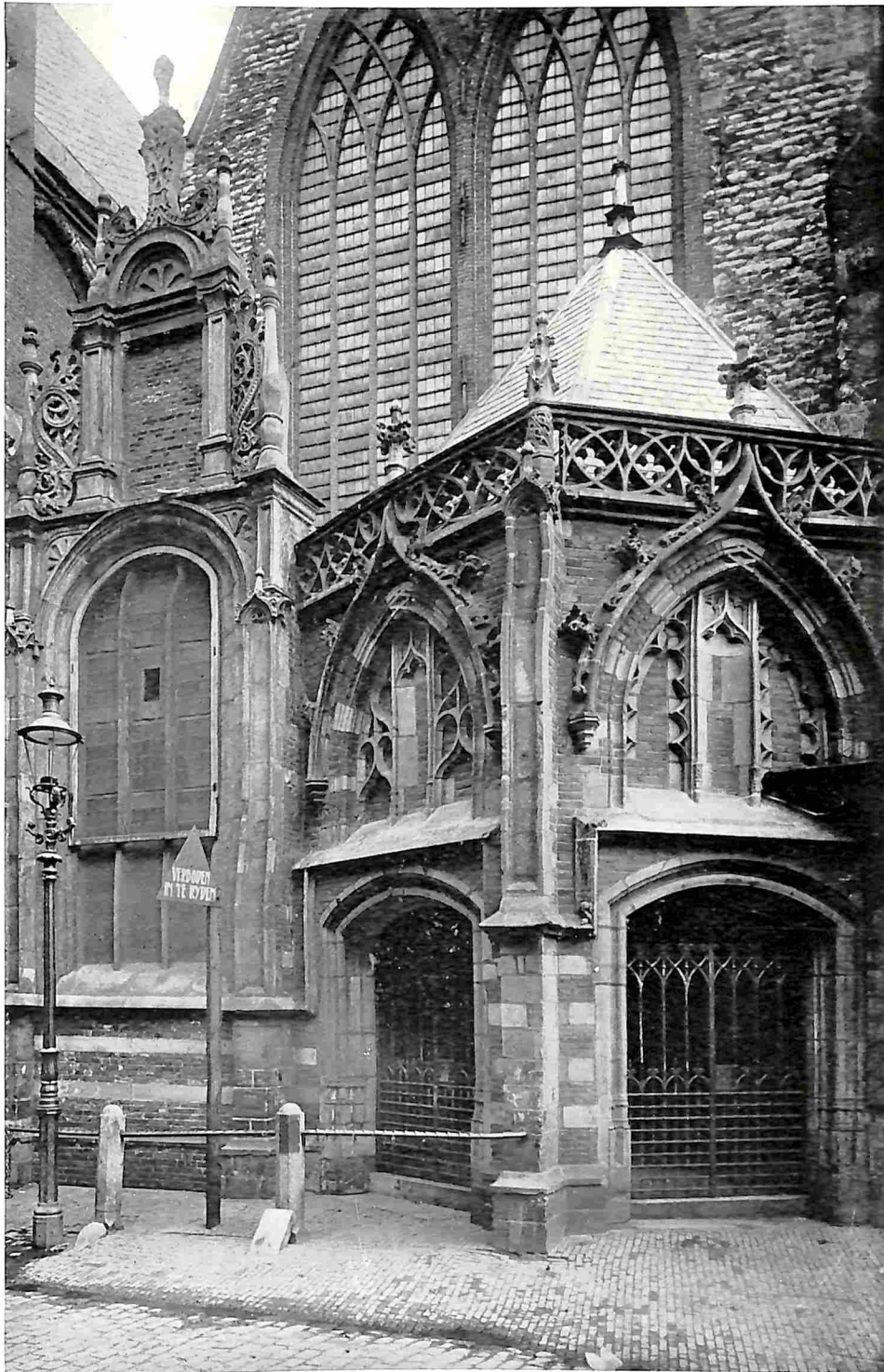

Foto C. Steenbergh.

DE OUDE KERK TE AMSTERDAM
 KAPEL VAN HET H. GRAF EN NOORDERPORTAAL.

hierdoor, dat Zaterdag een ongeschikte dag is om feest te vieren voor vele geestelijken, die pastoreele bediening hebben. Bovendien moest de bisschop des Zondags weer in Utrecht terug zijn en dit zou, gezien den slechten toestand der wegen, onmogelijk zijn geweest, als hij den Zaterdag te Amsterdam had vertoefd. & Maar... van de kerk, in 1306 gebouwd, is niets meer over. Waarschijnlijk werd de tegenwoordige kerk, zooals we deze nu kennen, omstreeks 1369 begonnen: immers toen werd, ingevolge machtiging van den Bisschop van Utrecht, het hoogaltaar van het eerste kerkgebouw afgebroken. Op het laatst der 15e eeuw schijnt de kerk nagenoeg voltooid te zijn geweest. Ze bestond uit 3 beuken van gelijke breedte en gelijke hoogte, door ronde pijlers gescheiden

en door houten gewelven ter hoogte van die, welke thans nog in de zijbeuken zijn, gedekt. De balken echter, welke we in de Oude kerk aanschouwen, zijn van een lateren tijd, waarschijnlijk uit den aanvang der 16e eeuw. Immers de parochianen, naijverig op die van de St. Catharinakerk aan den Dam (deze kerk was als basiliek gebouwd, dus met een hoogen middenbeuk en lage zijbeuken), besloten ook den middelbeuk van hun kerk te verhoogen. De geringe afmetingen der zuilen tusschen de beuken maakten dit nogal moeilijk: door het aanbrengen van zware houten dwarsbalken met schoren werd hierin voorzien. Die eerste kerk stond op de plaats van het koor der thans bestaande en werd pas afgebroken, toen het schip der kerk van 1369 was voltooid. En die nieuwe kerk, die nog herhaaldelijk met verschillende kapellen werd vergroot, was vrij wat ruimer dan de eerste St. Nicolaaskerk. De Oude kerk immers is aan St. Nicolaas en Johannes den Dooper gewijd, werd echter steeds St. Nicolaaskerk genoemd, daar St. Nicolaas, de beschermheilige van de meeste Hollandsche zeeplaatsen, natuurlijk ook Amsterdam's patroon werd, van Amsterdam, dat een havenplaats van beteekenis begon te worden.

(Wordt vervolgd)

RO VAN OVEN.

INTERMEZZO.

EEN brug omhoog is vaak een verrassing. Wel niet altijd aangenaam, zoo'n onverwacht oponthoud, maar midden in het jachtige leven van den dag is het een oase van rust, een moment van bezinning, een oogenblik voor den broozen droom en de lieve mijmerij. ☼ Het lastig publiek der gedachten staat plots voor de omhoog geklachte brug, is een korte pooze stuurloos, maar vindt spoedig vele wegen. Eerst gaat de aandacht naar de overige menschen, die óók wachten, dan naar het rustig werken der schippers op de lompzware booten, het snel-stroomende water, de sierlijke meeuwen... en belandt in de rozen-gaarden der herinnering. ☼ De tijd is een wijze vader, die de contouren verzacht der felle dingen van het verleden, die een gekleurd kijkglas in de hand heeft, waardoor we allen staren naar hetgeen voorbij is. En is de droom niet een vlucht uit de werkelijkheid, een even ontspannen van strakgespannen aandacht voor de materiele nooden? Al is het bouquet der verwachtingen een verflenste ruiker geworden, het herdenken der idealen blijft een dierend genot, ook al zijn we dicht bij den deemoed gekomen en is de dartele fantasie niet langer een wilde vogel, maar een gekortwiekt dier, dat zit in de kooi der conventie en slechts nu en dan nog rukt met den snavel aan de keuriggepoetste roeden van kwasi-beschaving en menschelijk inzicht. ☼ Een koel briesje over het breede water verjaagt dien kleinen weemoed en dien wilden vrijheidsdrang. Met den immer-vlietenden stroom spoeden de klaarder geworden gepeinzen naar de nukkige binnensee, waar de breede rivier overvloedt in het wijde nat. ☼ En luchtig maken de soepele gedachten een snelle reis en belanden aan de groote zee op een warmen zomerdag. Trilbeelden der herinnering gaan komen. . . . .

☼ Het strand is een vaal-gele lap, waar kleurige stippen in stoeien. De boulevards doen feestelijk met haar waaierende wimpels en vlottend vlaggedoek. De zee-wind is frisch, dartel en uitbundig als een oolijke kwajongen. Het lied der zee, de lichtjubeling der zon, de vroolijke menschen, scheppen een vreugdige atmosfeer. ☼ De wind strakt de crème-kleurige pakken der Engelschen op hun schrale gestalten. In hun verbruinde magere handen houden zij de vermiljoen-kleurige Baedekers en hun getaande koppen dragen ze recht en trotsch op hun slanke lijven. ☼ Guitig stuwt 'n briesje met de witte tules der dames, die rozig-getinte gezichten hebben onder haar puperen parasols en die voornaam voortschrijden als waren ze koninginnen. Een groepje kinderen dartelt voorbij met de onbevangen gratie van jeugd lijk 'n prentje van Rie Cramer. ☼ Zittend in een rieten stoel achter 'n glas oranje-kleurig vocht, waarin een kanarie-geel strootje steekt, is er

een oogenblik van dolce-far-niente, terwijl we den rook uittuiten op den luchtig aanzwierenden wind, die het rythme der zee meedraagt over de bosschige binnenduinen en het wijde, wijde land. . . . . ☼ De vlotte muziek eener One-Step, het geflaneer van al die wandelende menschen, laat weinig tijd voor een mijmering. En als we kijken van de kleine menschen naar de groote zee, waar de zon een lichtbaan neerkletst, die zich naar den einder versmalt, dan is kleur, lijn en muziek 'n uiting van nietige menschenvreugde als zwierig en achteloos heengeworpen confetti. ☼ Even misplaatst als n' warm pak op dezen glorieuzen middag, is de afkeurende ernst, die plots zijn kop opstak bij het blij genieten. ☼ Er klinkt een vrouwenlach. . . En het geparel harer vreugde brengt ons terug in de werkelijkheid. . . . .

☼ De brug ploft omlaag en we staan in de ware realiteit. Kort klotsen twee menschengolven — die stonden aan weerszijden der brug — oopen. Naar de zee-zijde zien we de statige schepen met hun donker-bruine zeilen. ☼ De gedachten treden in den tredmolen der dagelijksche doening.

P. E.

OP LEVEN EN DOOD.

15) Naar het Engelsch door CHLS. G. D. ROBERTS.

MET zijn halve lichaam over den rand der rots hangend en zijn kop voortdurend heen en weer zwaaiend, wachtte de huisheer hem af ten einde het gevecht te hervatten. Maar de indringer had er genoeg van. Een oogenblik stak hij zijn kop boven water en keek zijn tegenstander aan. Toen dook hij terneergeslagen onder en zocht zich een plaats uit aan het uiteinde der kolonie. ☼ In de volgende vier-en-twintig uren moest de bezitter nog vier gevechten leveren om zijn grond tegen indringers te verdedigen. Maar geen dezer evenaarde het eerste in hevigheid. Daarna werd — gelukkig voor zijn bloedend lichaam — het leven wat rustiger voor hem, doordat elk een plaats in de kolonie had gevonden. ☼ Ofschoon de groote zeehond nu gelegenheid had om te rusten en weer krachten te verzamelen, was voortdurende waakzaamheid de prijs dien hij voor die rust betalen moest. Steeds kwamen er nog laatkomers, die tot bij de rotshelling zwommen en dreigden zijn bezit van dit prachtige stukje grond te betwisten. Maar zooals hij daar lag vlak aan de punt van de rots, zoodat ze dadelijk zijn bloedend lichaam zagen, terwijl zijn forsche nek voortdurend heen en weer zwaaide, zijn groote, verstandige oogen naar ze keken met woeste waakzaamheid, bood hij een zoo schrikwekkend schouwspel aan, dat zij die aanvankelijk het plan hadden den strijd met hem aan te binden, zich bedachten en verder zwommen op zoek naar een gemakkelijker landingsplaats. ☼ Trachtten zij niettemin aan land te komen, dan viel de huisheer op ze aan vóór ze vasten voet hadden gekregen en moesten ze ernstig gewond hun heil in de vlucht zoeken. Bovendien moest hij nog op zijn hoede zijn voor zijn naaste burens, twee groote, moedige mannetjes. Zij hadden ook uitstekende stukken grond bemachtigd, maar dreigden toch voortdurend inbreuk te maken op de grenzen, die onze rob gesteld had. Inderdaad had hij misschien wel wat veel terrein in beslag genomen, maar hij was ook van plan zich een groot gezin aan te schaffen, als vergoeding voor de mislukking van het vorige jaar. En met hevig blaffen en brullen verjoeg hij ze telkens als ze probeerden op zijn terrein te komen. ☼ Een eigenaardige omstandigheid was, dat de veel geplaagde huisheer nu geen tijd had om te eten. Als hij zijn post maar één oogenblik verlaten had, zou hij zijn plaats ingenomen hebben gevonden als hij terug kwam en zou hij, om ze te herwinnen, een strijd hebben moeten aanvaarden, waarvan het resultaat twijfelachtig zou zijn geweest. Geen tien passen van hem af was overvloedig voedsel — de ijskoude, groene zee was vol van vette visschen — maar hij kon ze niet gaan vangen. Maar in dit opzicht was hij er niet

Foto C. Steenbergh.

BEELDHOUWERK
OP EEN STEUNBEER
VAN DE OUDE KERK.

erger aan toe dan zijn makkers en mededingers. Ieder mannetje, dat een goede plaats had bemachtigd, had al zijn tijd en aandacht nodig om die te bewaken en te verdedigen. Het was nu begin Mei en gedurende vijf of zes weken, gedurende al die eindeloze Pooldagen van valse, eentonige schemering, terwijl de laag hangende zon langs den horizon draaide en er bijna niet onder daalde, bleef onze huisheer zijn strenge vasten volhouden. Hij dorst nauwelijks slapen, uit vrees, dat de een of andere brutale nieuweling hem zou overrompelen. Gelukkig was hij vet, door een winter van ruim eten en kalm leven, en de voorraad stevig traan onder zijn huid was voldoende om zijn levenskrachten op peil te houden. Tegen het einde der maand begonnen de vreedzame honden der half-volwassen mannetjes en der „vrijgezellen” met hun gladde huid te arriveeren, die nog te jong waren om een wijfje te zoeken of die er nog heelemaal niet aan dachten om ooit zulk een verantwoordelijkheid op zich te nemen. Zij waren vergezeld van een groot aantal van de kleine, zacht-oogige, éénjarige wijfjes, de speelsche kinderen der zee. Aan al die massa van dat jonge goedje schonken de oude mannetjes niet de minste aandacht.

Zij landden in drommen aan de grenzen der kolonie, tevreden met ieder stukje grond, dat vrij was, en brachten hun zorgeloze uren — voor zoover zij ze niet aan visschen besteedden — door met spelen als een troepje schoolkinderen dat vrij had gekregen. En toen, ten slotte, in de eerste week van Juni, had de lang-verwachte gebeurtenis plaats waarvoor al dat grond zoeken en bewaken en vechten en vasten slechts de voorbereiding was — de komst der volwassen wijfjes. Ze kwamen in steeds grooter legioenen, zoodat ze bijna geen plaats hadden zich te bewegen. Daar de wijfjes volwassen zijn op hun tweede jaar en de mannetjes eerst op hun zevende en daar er bovendien veel meer vrouwelijke dan mannelijke dieren ter wereld komen, zijn er zowat tien of twaalf maal zooveel wijfjes als mannetjes. Toch was er geen mannetjes bij den troep, dat er niet vast van overtuigd was, dat er niet genoeg wijfjes zouden zijn om ieder zijn portie te verschaffen. De eerste twee wijfjes, die kwamen aanzwemmen, de eene zowat een kwart meter achter de andere, zetten koers recht op den rotswand aan van onzen geplaagden, maar onoverwonnen huisheer, die ze afwachtte met zijn kop zoo ver mogelijk over het water uitgestoken en deze opgewonden heen en weer zwaaiend. Het wijfje van den bontdragenden zeehond is veel kleiner dan haar polygame en baasspelerige heer en meester, ze heeft vriendelijke oogen en is goedaardig. Toen de voorste zwemster de rots bereikt had en nog voor ze den tijd had er uit eigen beweging op te schuifelen, greep de huisheer haar zonder complimenten bij het nekvel en hielp haar aan land met meer kracht dan beleefdheid. Die ruwe greep van zijn tanden in haar nek moest haar pijn gedaan hebben, maar het wijfje scheen het als een bewijs van genegenheid te beschouwen, want ze beklagde zich niet. Haar plotselinge echtgenoot gunde zich echter niet den tijd zijn glanzende bruid het hof te maken of haar zelfs te bewonderen. Hij duwde haar achter zich weg en keerde bliksemsnel weer om, ten einde haar medereizigster dezelfde galante attentie te bewijzen. Maar hij was te laat. Zijn energieke rechter-buurman was hem juist op tijd vóór geweest en had de gewillige schoone uit het water gesleurd om haar het geluk in zijn eigen woning deelachtig te doen worden. Brullend van teleurstelling en jaloezie schommelde de huisheer zijn grenslijn over om terug te vorderen wat hij als zijn eigendom beschouwde. Maar toen hij reeds op weg was en even achter zich keek zag hij, dat zijn buurman van links zich gereed maakte om zijn grenzen te overschrijden ten einde de bruid te stelen, die hij reeds bemachtigd had. Een oogenblik aarzelde hij, in heftigen tweestrijd. Maar het trouweloze wijfje maakte absoluut geen aanstalten hem te volgen en scheen schaamteloos onverschillig

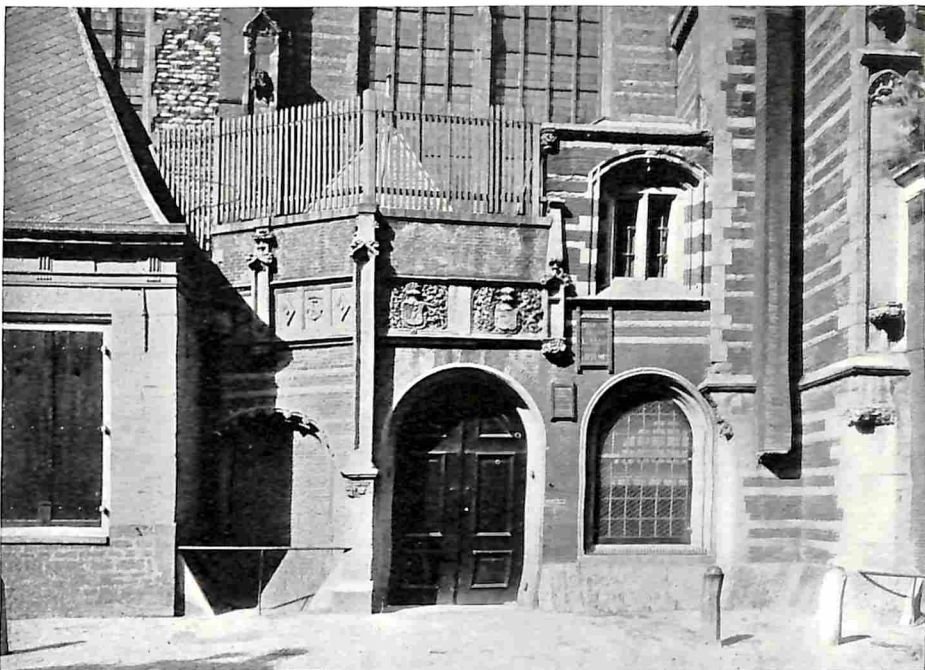

Foto C. Steenbergh.

DE OUDE KERK TE AMSTERDAM
HET ZUIDERPORTAAL.

voor het vooruitzicht om op staanden voet van echtgenoot te verwisselen. Dus waggelde hij weer woedend naar haar zijde terug en hield met wijd geopenden bek de wacht bij haar; en de teleurgestelde dief, die al meermalen de kracht van onzen huisheer had leeren kennen, was zoo voorzichtig om weg te sluipen. Intusschen kwamen de wijfjes nu in zulken getale aan, dat de groote rob genoeg te doen had om te grijpen, die binnen zijn bereik kwamen, zonder dat hij zijn burens behoefde te berooven. Onze huisheer, kwiek en onvermoeibaar, slaagde er gedurende de volgende acht-en-veertig uren in om niet minder dan een dertigtal goedge wijfjes te verzamelen, die zoet op de rotshelling achter hem bleven zitten en bewonderend zijn pogingen gadesloegen om hun aantal te vergrooten. Ze werden absoluut niet geplaagd door jaloezie. De meeste harer waren er waarschijnlijk trotsch op tot een flink gevulden harem te behooren, waarvan het aantal het bewijs leverde, dat haar meester een vechtersbaas was. Wel is waar lieten twee zich verleiden — terwijl de huisvader bezig was nieuw aangekomenen aan hand te helpen komen — om een zorgeloos jong mannetje te volgen, dat in de achterste rijen huisde en dat er niet in geslaagd was een wijfje te pakken. Maar voor de meesten was er iets in den greep van den huisheer in hun nek, dat ze niet konden vergeten. Het bewees, dat hij een bazige minnaar was en drukte iedere neiging tot trouweloosheid den kop in. Nog eenige dagen

Foto C. Steenbergh.

DE OUDE KERK TE AMSTERDAM.
DE KAPELLEN AAN DE ZUIDZIJDE.

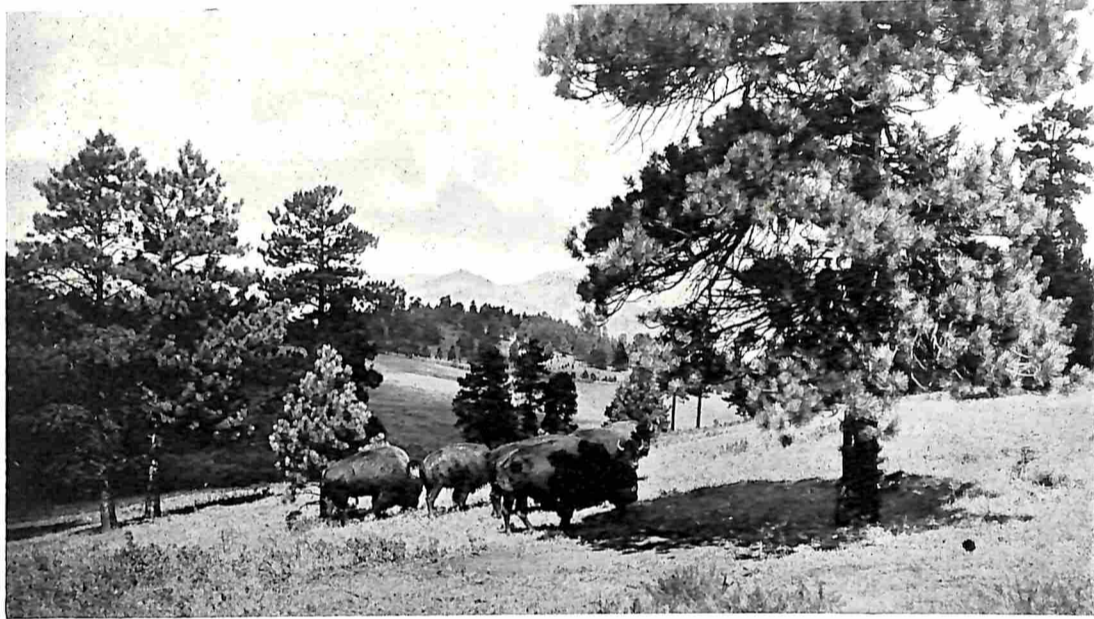
lang bleven troepen van laatkomende wijfjes aan land komen en daar onze huisvader het geluk had er vaak een te bemachtigen, stond hij na korten tijd aan het hoofd van een harem van veertig bewoonsters. Zelfs zijn flinkste burens hadden niet zoo'n gezin bijeen weten te brengen en in de achterhoede zwerfde nog een heele troep jonge mannetjes, die laat gekomen waren en steeds loerden op een kans om huisvredebreuk te plegen. De huisvader was zoo geplaagd door zijn eervolle positie, dat hij geen tijd had een oog dicht te doen; en wat *eten* betrof, dat was een weelde, die hij zich in zoo langen tijd niet veroorloofd had, dat hij bijna niet meer wist wat dat was. Veertig vrouwen — en elk harer in staat weggekaapt te worden door iederen toevalligen minnaar, die sterk of slim genoeg was. Zelfs voor onzen veel geplaagden huisvader was het een heele toer ze allen in het oog te houden. Voortdurend bleef hij waakzaam door het troepje waggelen; en als een harer, die meende dat ze verwaarloosd of vergeten was, trachtte weg te sluipen naar een treurig kijkenden vrijer in de achterhoede, bemerkte ze spoedig dat ze niet zoo vergeten was als ze wel dacht. Dan werd ze bij haar nek gepakt, heen en weer geschud tot alle lust tot afdwalen uit haar verdwenen was en in het midden van den harem geworpen. Dit alles ging natuurlijk niet zonder voortdurende vechtpartijen, als deze of gene teleurgestelde indringer den moed had om er om te vechten. Maar de huisvader was een veel te sterk en geoefend strijder voor de onervaren jonge mannetjes van de achterhoede, zoodat zulke vechtpartijtjes altijd gauw beëindigd waren.

☞ Kortens na de aankomst der wijfjes, begonnen de wollige, kleine jongen, met hun leuke kinderkopjes, geboren te worden. Naarmate het aantal geboorten toenam, begon de zorg van onzen geplaagden huisvader te verminderen. Zoodra een jong in zijn harem geboren was, kon hij er zeker van zijn, dat de moeder niet zou wegloupen. Maar de indringers bleven even gevaar-

lijk als te voren, want die minzieke roovers waren gaarne bereid alle gevolgen van hun daad te dragen en de moeder met haar kleintjes te stelen. Zoodra de jongen over hun eerste hulpeloosheid heen waren, mochten de moeders in den harem, uitsluitend door de voordeur, de woning verlaten om visch te vangen en zoo voor voldoende melkvoorraad voor de kleinen te zorgen; want de huisvader wist wel, dat ieder wijfje nu trouw terug zou komen. Maar voor hemzelf kon er van voedsel of rust geen sprake zijn. Voor hem stond er niets anders op dan thuis te blijven, wakker te blijven, de kleintjes zijner veertig vrouwen te bewaken en hardnekkige mededingers te bevechten of te verjagen. Het was een vermoeiend leven. Hij was dan ook niet meer dezelfde dikke, doorvoede, flinke kerel, maar een slappe zak met beenderen, bedekt met leelijke, schoon eervolle, littekens. Maar zijn kracht en temperament had hij onverzwakt behouden en geen mededinger kon hem uitdagen zonder berouwvol uit den strijd terug te keeren. ☞ Maar eens op een dag kwam een vijand, waartegen zelfs de dapperheid van den huisvader niet was opgewassen. De robbenjagers kwamen op de kolonie aan. Dat waren geen moordenaars in 't wilde weg, geen stroopers, maar gepatenteerde jagers, die met oordeel des onderscheids doodden. Zij lieten de oude mannetjes en hun broedplaatsen met rust, ofschoon de groote robben ze met z'n allen dapper toebrulden. Zij liepen door naar de speelplaatsen der alleen loopende jonge dieren en terwijl ze de kleine wijfjes ongemoeid lieten, richtten zij een geweldige slachting aan onder de bijna volwassen mannetjes

en de vrijgezellen, tot de voorheen zoo gelukkige speelplaatsen een afschuwelijk toneel boden van bloed en lijken. Toch zorgden zij er voor, een flink percentage zelfs van de ongelukkige vrijgezellen te laten leven, opdat het winstgevend geslacht der bont leverende zeehonden niet zou uitsterven. ☞ Met de robbenjagers was een ernstige man gekomen, wiens doel niet was te doodden, maar waar te nemen. Hij vond het doodden afschuwelijk. Hij trok zijn neus op van afkeer als hij eventjes naar de slachting keek, alleen maar om te zien hoe het gebeurde. Daarna keerde hij er zich haastig van af om de rest der kolonie te bestudeeren, om er foto's van te nemen met zijn camera en om te bestudeeren hoe de zeehonden leefden als ze op meer interessante wijze bezig waren dan om zich te laten doodden. Langzaam liep hij achter de kolonie om, zonder zich te laten afschrikken door bedreigingen en gebrul en happende kaken, en telkens richtte hij zijn lens en deed een opname. Ten slotte kwam hij, vol enthousiasme, achter het gedeelte van de rots waar de strijdvaardige huisvader zijn harem van veertig vrouwen bewaakte. ☞ Dit groote gezin en zijn reusachtige bewaker trok zijn aandacht. Hier was nu eens een opmerkenswaardig troepje. Eerst deed hij een opname van verre. Daarop besloot hij tot het midden van den troep door te dringen en van nabij hun levenswijze gade te slaan. Zonder veel notitie van ze te nemen, liep hij langs de toornige robben van de achterhoede met hun kleine harems en liep onbevreesd tot midden tusschen de angstige wijfjes en de goed vertrouwende jongen van het gezin van onzen

huisvader. Hij had zoo veel zeehonden zien doodslaan en 't was zoo gemakkelijk gegaan, dat hij zich van den moed dezer dieren een heel verkeerd idee had gevormd. Zonder zich te storen aan de luide waarschuwing van den huisvader, bukte hij zich ten einde een der jongen, dat onbevreesd naar hem op keek met oogen van aandoenlijke goedigheid en glans nader te beschouwen en te streelen. ☞ Nu

BUFFELS IN DENVER NATIONAL PARK.

wist de huisvader best, wat deze vreemde was — de onoverwinnelijke Mensch, heerscher over alle dieren, in staat om onmiddellijk en onzichtbaar of door een uitschietende vlam te doodden. Toch aarzelde hij niet; hij telde geen gevaren waar het gold de zijnen te verdedigen. Moedig rende hij tot den aanval, een zonderlinge, maar gevaarlijke vijand. ☞ De man keek nog net op tijd op, om de dreigende gestalte te zien, die gereed stond om zich op hem te werpen. Hij deed een geweldigen sprong op zij, waarbij hij zijn camera liet vallen, en had het geluk den noodlottigen beet van de kaken van zijn aanvaller te ontgaan. Maar een der groote vinnen trof hem en hij viel half verdoofd over den rug van een wijfje heen op den grond. Gelukkig voor hem, verkwistte de huisvader zijn tijd door het fotografietoestel te vernielen en de man, half versuft zijn hoofd schuddend, kreeg daardoor respijt genoeg om tot bezinning te komen om den volgenden aanval af te weren. Het eenige wapen, dat hij bij zich had, was een zware, knoestige stok, die hem zowel tot wandelstok als tot knods diende. Hij sprong op zij, gaf zijn tegenstander een hevigen slag op den neus — de gevoeligste plek van een zeehond — en de huisvader zakte in elkaar als een fietsband waar een gat in is geprikt. ☞ De man keek medelijdend neer op zijn gevallen vijand, zocht de overblijfselen van zijn foto-toestel bij elkaar, streelde een jong, dat niet op zij wou gaan en ging weg. Toen hij weer achter de kolonie was aangekomen, keek hij om en zag tot zijn groote voldoening, dat zijn slag niet zoo ernstig was geweest, als hij gevreesd had.

(Wordt vervolgd).